

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет — Към обновен консенсус относно прилагането на правата върху интелектуалната собственост: план за действие на ЕС“

(COM(2014) 392 final)

(2015/C 230/11)

Докладчик: г-н Pedro Augusto ALMEIDA FREIRE

На 16 юли 2014 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет — Към обновен консенсус относно прилагането на правата върху интелектуалната собственост: план за действие на ЕС“

COM(2014) 392 final.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 19 ноември 2014 г.

На 503-тата си пленарна сесия, проведена на 10 и 11 декември 2014 г. (заседание от 10 декември 2014 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 144 гласа „за“, 3 гласа „против“ и 2 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК подкрепя цялостния подход на Комисията, състоящ се в приемането на:

- план за действие за борба срещу нарушенията на правата на интелектуална собственост (ПИС) в Европейския съюз. Планът за действие съдържа серия от мерки, с които се цели пренасочване на политиката на ЕС за защита на правата върху интелектуалната собственост (ПИС) към нарушенията с търговско измерение съгласно подхода „следвай парите“ („follow the money“); и
- стратегия за прилагане и зачитане на ПИС в трети държави, имаща за цел определянето на подход с международно измерение, като се направи преглед на последните достижения и се представят решения за усъвършенстване на начините на действие, с които Комисията разполага в момента, с цел да се насърчат по-строги мерки в третите държави в областта на интелектуалната собственост и да се прекрати търговията с фалшифицирани стоки,

тъй като посегателството на интелектуалната собственост е международно явление, трябва да се търси цялостно решение.

1.2. ЕИСК подкрепя целта на плана за действие за борба с нарушенията на правата върху интелектуалната собственост с търговско измерение, тъй като те вредят на инвестициите в иновации и в създаване на устойчиви работни места в Европейския съюз и причиняват загуба на данъчни приходи.

1.3. ЕИСК отбелязва все по-значимата роля на Службата за хармонизация във вътрешния пазар (ОНИМ) при разработването и подкрепянето на стратегиите на Европейската комисия за насърчване и защита на ПИС, към които спада и залегналият в основата на плана за действие подход, насочен към постигането на многобройни цели.

1.4. ЕИСК подкрепя прагматичния подход на Комисията, при който се отдава предпочитание на инструменти като „следвай парите“ и участието на заинтересованите страни.

1.5. ЕИСК може да приеме насочения към постигането на многобройни цели подход на Комисията, ако тези цели бъдат по-добре дефинирани и характеризирани по отношение на техните качествени и количествени аспекти; и по-специално приветства комуникационните кампании на Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост („Обсерваторията“) за повишаване на осведомеността на младите хора ⁽¹⁾ относно въздействието на нарушенията на правата върху интелектуалната собственост, но също така и на съдиите и на правистите ⁽²⁾.

⁽¹⁾ <https://oami.europa.eu/ohimportal/fr/web/observatory/news/-/action/view/1251336>

⁽²⁾ Семинар на **съдиите относно фалшифицирането на продукти и изпирането на пари, проведен на 16 и 17 октомври 2014 г.** в Службата за хармонизация във вътрешния пазар („ОНИМ“) <https://oami.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/news/-/action/view/1574263>. Вж. също ОВ L 354, 28.12.2013 г., стр. 73 и COM(2014) 144 final.

1.6. ЕИСК приветства вниманието, което Комисията оказва на МСП, за да се улесни техният достъп до обжалване по съдебен ред; подкрепя и европейския проект IPorta — система за подкрепа на МСП⁽³⁾, която отчита въпросите, свързани със защитата на правата върху интелектуалната собственост, и координира националното подпомагане.

1.7. ЕИСК приканва Комисията да гарантира, че средствата за достъп и ефективна защита на интелектуалната собственост в Европа са достъпни, включително финансово, за всички предприятия, независимо от размера им.

1.8. Комитетът обаче изразява съжаление, че Комисията се ограничава до незаконодателни инструменти, без дори да спомене възможността за оценка на съществуващите правни инструменти и ползата от тяхното преразглеждане. В това отношение ЕИСК подчертава, че Комисията би могла да прояви повече амбиции и да вземе под внимание и този параметър.

1.9. ЕИСК има резерви относно ролята, която Комисията отдава на въвеждането на доброволни системи, протоколи за доброволни споразумения и добри практики в област, в която съществуват фалшифициране и пиратство.

2. Общи бележки

2.1. Планът за действие на ЕС „Към обновен консенсус относно прилагането на правата върху интелектуалната собственост“ обхваща десет конкретни действия, чрез които се предвижда нова политика, предполагаща създаването и използването на инструменти за противодействие най-вече на дейностите, които се явяват нарушение с търговско измерение на правата върху интелектуалната собственост. Тези дейности нанасят най-големи щети и са сериозно предизвикателство пред ЕС, тъй като вредят на инвестициите в иновации и в създаване на устойчиви работни места и причиняват загуба на данъчни приходи.

2.2. Новите инструменти, които засега са незаконодателни, обхващат поредица от действия, основаващи се на подхода „следвай парите“ („follow the money“), крайната цел на който е да не се позволи на нарушителите, чиито прояви са с „търговско измерение“, да имат достъп до средства за популяризиране и дистрибуция на фалшифицирани продукти, както и тези нарушители да бъдат лишени от приходи.

2.3. Целите на плана за действие на ЕС „Към обновен консенсус относно прилагането на правата върху интелектуалната собственост“, съдържащи се в съобщението на Комисията, във връзка с което е и настоящото становище, както и целите на стратегията за защитата и прилагането на правата върху интелектуалната собственост в трети държави, са едни и същи:

- i) да се използват всички възможни средства за ефикасно разубеждаване и възпрепятстване на навлизането и разпространението на вътрешния пазар на фалшифицирани продукти от трети държави; и
- ii) да се насърчават инвестициите, растежът и заетостта в секторите, зависещи от интелектуалната собственост, които заемат съществено място в нашите икономики.

2.4. Също така важен елемент на това начинание е по-доброто осъзнаване от страна на потребителите и производителите на последиците от нарушенията на ПИС посредством дебати и кампании за повишаване на осведомеността им.

2.5. В европейски мащаб действията ще се осъществяват от Комисията, когато е необходимо — в партньорство със Службата за хармонизация във вътрешния пазар (ОНИМ), към която от юни 2012 г. функционира Обсерваторията⁽⁴⁾. Проучване, което Обсерваторията публикува на 25 ноември 2013 г.⁽⁵⁾, показва липсата на разбиране, по-специално сред младите респонденти, относно мащаба на въздействието на нарушенията на ПИС върху запазването и създаването на работни места, свързани с интелектуалната собственост. То също така показва, че по-младите европейци смятат, че от инфраструктурата за интелектуална собственост се възползват най-вече големите компании.

2.6. Следователно Комисията реши да се придържа към подход, насочен към постигането на многобройни цели, като отчита анализа на причините, поради които фалшифицираните продукти стават все по-търсени от младите хора от поколението на цифровите технологии. Част от тази стратегия съдържа разработването от Обсерваторията на комуникационни средства за повишаване на осведомеността сред гражданите на Съюза относно въздействието на нарушенията на ПИС и по-конкретно върху заетостта и икономиката.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_fr.htm

⁽⁴⁾ Регламент (ЕС) № 386/2012 от 19 април 2012 г. оправомощава ОНИМ да изпълнява различни задачи, имащи за цел улесняване и подпомагане на дейностите на националните органи, частния сектор и институциите на ЕС в борбата с нарушенията на правата върху интелектуалната собственост. Тези задачи не включват участие в отделни операции или разследвания, извършвани от националните органи, нито въпросите, обхванати от част III, дял V от Договора за функционирането на Европейския съюз (напр. наказателно и полицейско сътрудничество).

⁽⁵⁾ Вж. уебсайта oami.europa.eu. Проучването се основава на преглед на литературата по въпроса, на качествено проучване сред 250 европейски граждани на възраст между 15 и 65 години и на количествено проучване, в което над 26 000 европейци са изразили вижданията си в телефонни интервюта.

3. Конкретни бележки

3.1. Комисията засега не дава подробности за съдържанието на тези мерки, но уверява, че ще предприеме консултации за незаконодателните инструменти, сред които е и подходът „следвай парите“ („follow the money“), крайната цел на който е лишаване на нарушителите, чиито прояви са с търговско измерение, от средствата за популяризиране и дистрибуция на фалшифицирани стоки, както и лишаването им от приходи. Тези инструменти ще бъдат изработени прозрачно и прецизно, така че ефикасността им в борбата срещу нарушенията на правата върху интелектуалната собственост да бъде гарантирана.

3.2. Правната уредба ще бъде подкрепена с дейности на сътрудничество между европейските органи и разисквания/преговори с трети държави. Като пример за това може да бъде използването на „всички средства, за да се възпира и възпрепятства влизането и разпространението на незаконни продукти на пазарите“ на ЕС и на пазарите на трети държави.

3.3. Тези „незаконодателни“ инструменти ще се опират на добрата воля на заинтересованите страни и следователно няма да се прибегва до нови законодателни инструменти, но пък ще се разчита на вече съществуващи такива. Предимството на тези договорени решения е в бързината на прилагането им. Тези предпазни мерки ще позволят да се повиши ефикасността на процедурите по обжалване пред гражданските съдилища. Тази цел ще бъде постигната единствено при условие че мерките са изготвени прозрачно и че отчитат настоящите публични интереси.

3.4. ЕИСК счита, че този ограничен подход към саморегулирането под формата на „доброволни споразумения“ или „добри практики“ не замества законодателно действие в области, които трябва да бъдат обект на ефективно регулиране.

4. Понятието „търговско измерение“

4.1. Понятието „търговско измерение“, насочено към мерките, изложени в плана за действие на Комисията, е значително по-обширно, отколкото се предполага. Впрочем в това отношение планът за действие е доста лаконичен, но ЕИСК отбелязва, че понятието вече съществува в достиженията на правото на ЕС и че то позволява да се подсилат забранителните мерки и гражданскоправните санкции.

4.2. ЕИСК подчертава, че „търговското измерение“ може да се отнася за сделки, които не се извършват непременно с „търговски цели“.

4.3. В Директива 2004/48/ЕО относно упражняването на права върху интелектуалната собственост⁽⁶⁾ се среща понятието и то е основание за някои процедури по гражданскоправно обжалване. Например критерият за „търговски мащаб“ позволява на съдия от национален съд да постанови обезпечителни мерки, като например предохранителното конфискуване на движимото или недвижимото имущество на предполагаемия извършител, включително блокиране на неговите банкови сметки и други активи (член 9, параграф 2 от директивата). В някои държави членки този критерий се използва и като задействащ механизъм за наказателни санкции, въпреки че не е включен в достиженията на правото на ЕС.

4.4. В други законодателни инструменти на ЕС се използват сходни с „търговското измерение“ понятия; така в Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество⁽⁷⁾ се упоменават концепциите „търговски характер“, „търговска цел“, „пряка или непряка икономическа или търговска изгода“ или „използване с търговска цел“.

Член 13, параграф 1, буква а) от Директива 98/71/ЕО от 13 октомври 1998 г. относно правната защита на индустриални дизайни⁽⁸⁾ се отнася за ограниченията на правата, съдържащи се в правата върху индустриален дизайн, и гласи: „Правата, съдържащи се в правото върху индустриален дизайн при регистрация, не се упражняват по отношение на действия, извършени при частни условия и с нетърговски цели“.

4.5. Следователно съдията е този, който се произнася за всеки отделен случай, с риск да се създаде несъгласувана, непригодна и оттам несигурна съдебна практика.

4.6. Осъзнавайки двусмислието на понятието и произтичащата от това правна несигурност, службите на Комисията насърчиха Обсерваторията да събере данни от националните съдебни практики във връзка с нарушенията на ПИС, за да може, наред с другото, понятието да се доуточни. Освен това, след покана за изразяване на интерес, отправена миналото лято към университетските среди с цел да се анализират икономическите понятия в областта на интелектуалната собственост, на 19 септември 2014 г. беше организиран първи икономически семинар. По този повод специалисти дискутираха практическата употреба на понятията „търговско измерение“ и „търговска цел“ в контекста на нарушенията на интелектуалната собственост⁽⁹⁾ и начина, по който те следва да се разбират в икономически контекст.

⁽⁶⁾ Вж. ОВ L 195, 16.6.2004 г., стр. 16.

⁽⁷⁾ Вж. ОВ L 167, 22.6.2001 г., стр. 10.

⁽⁸⁾ Вж. ОВ L 289, 28.10.1998 г., стр. 28.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/workshops/140919-workshop_en.pdf

4.7. Предвид значимостта на тези дискусии ЕИСК изразява желание службите на Комисията да анализират този въпрос и да споделят своите заключения със заинтересованите страни, в това число и гражданското общество.

5. „Следвай парите“

5.1. В съобщението се разглеждат както интернет, така и мрежите за материално разпространение. Обхванати са продукти с цифров и нецифров характер, нарушенията на правата върху интелектуалната собственост, нанасящи вреди на създаването, популяризирането, дистрибуцията и използването им. Подходът „следвай парите“ се състои следователно в разколебането на нарушителите да търгуват незаконно с фалшифицирани стоки.

5.2. Прилагането на този подход трябва да осигури вземането на необходимите предпазителни мерки от всички заинтересовани страни от веригата с висока добавена стойност в областта на интелектуалната собственост с цел да се запази конкурентоспособността им на пазара. Иновациите трябва да останат водещата нишка на тези пазари, за да се стимулират инвестициите в творческо-иновационните дейности.

5.3. Това следва да засили доверието в цифровите пазари и да позволи дистрибуцията на конкурентоспособни продукти с висока добавена стойност в областта на интелектуалната собственост, а така също и растежа и подема на тези пазари. Целта е преминаването от политика в областта на интелектуалната собственост, насочена към санкциониране и компенсиране на нарушенията на ПИС, към по-превантивна и приобщаваща перспектива, която да гарантира и предоставя на потребителя на вътрешния пазар широк и разнообразен спектър от продукти с висока добавена стойност в областта на интелектуалната собственост.

5.4. Комисията предлага на всеки две години да публикува доклад за наблюдение относно прилагането на тази политика. ЕИСК ще настоява първият доклад да съдържа приложими показатели и да бъде публикуван своевременно.

5.5. Укрепването на сигурността на платежните услуги с процедури по обжалване в случай на неумишлено купуване на фалшифицирани стоки може също да увеличи защитата на потребителите и тяхното доверие във вътрешния пазар. По този повод Комисията обяви обществена консултация във връзка с въздействието на режимите за защита на потребителите върху борбата срещу нарушенията на ПИС, имащи търговско измерение.

5.6. Като отчита тясната връзка между двете инициативи на Комисията и значението на подхода „следвай парите“, ЕИСК изразява желание Комисията да предприеме широкомащабна консултация по кардиналния въпрос за защита на потребителите в областта на платежните услуги и също така да обхване цялостно подхода „следвай парите“.

5.7. ЕИСК призовава също службите на Комисията да се консултират с икономическите участници, за да получат обратна връзка относно вземането под внимание на печалбата на нарушителя, когато се прави преценка на сумата на обезщетенията и лихвите в случай на фалшифицирани продукти⁽¹⁰⁾.

6. Малките и средните предприятия

6.1. В някои държави членки темата за интелектуалната собственост представлява интерес за половината МСП (54 %), или пък е тема позната (46 %), но възприемана като скъпа, сложна и дълга. В една икономика, доминирана от познанието, където нематериални елементи като ноу-хау, репутация, дизайн или имидж са придобили огромно значение, подобна ситуация е странна⁽¹¹⁾.

6.2. Освен това става ясно, че онези МСП, които включват индустриалната собственост в своята стратегия за развитие, имат по-добри икономически показатели от другите, както сочат някои данни. Така 32-мата носители на наградите във Франция на Института за индустриална собственост (Institut de la propriété industrielle — INPI) за иновации през 2010 г. в категорията на МСП са създали 614 работни места след 2006 г., а между 2006 и 2009 г. са умножили петкратно своя оборот и са удвоили износа си. В същото време тези предприятия са увеличили усилията си за НИРД с бюджетно увеличение от 65,6 %⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Във Франция, например, този принцип вече съществува (вж. Закон № 2014-315 от 11 март 2014 г., в сила от 14 март 2014 г.). Член L615-7 от Кодекса за интелектуалната собственост, изменен с член 2 от посочения закон, определя, че напред при изчисляването на **обезщетенията и лихвите**, съдът трябва да разглежда **отделно** отрицателните икономически последици, моралните вреди и печалбите, реализирани от нарушителя, включително икономии от интелектуални, материални и промоционални инвестиции. Но изглежда, че прилагането на практика е трудно, често поради трудности в доказването на печалбата, реализирана от нарушителя.

⁽¹¹⁾ <http://www.picarre.be/assets/Documents/Rapport-PIPICARR-tlchargeable3.pdf>

⁽¹²⁾ <http://www.journaldunet.com/economie/magazine/propriete-industrielle.shtml>

6.3. Поради това ЕИСК подкрепя подхода на Комисията, залагащ върху подобряване на достъпността на обжалването по съдебен ред за МСП в най-общ план⁽¹³⁾ и по-конкретно при искиове, свързани с интелектуална собственост. Действително финансовата цена и сложността на съдебните процедури често разколебават иновативните МСП да защитават правата си върху интелектуалната собственост, включително такива, произтичащи от основни патенти.

6.4. Финансовата цена е определящ фактор за инвестициите на европейските предприятия в иновации. Ето защо защитата на интелектуалната собственост, подновяването на правата върху интелектуална собственост и тяхната защита трябва да бъдат достъпни. В този контекст единният патент би могъл да стимулира предприятията, включително МСП, младите предприемачи и новосъздадените предприятия да защитават своите изобретения, при условие че цените за получаването им са разумни, а не възпиращи. Предприятията би трябвало също така да имат достъп на разумни цени до правосъдие, включително до Единния патентен съд.

6.5. МСП трябва също да приемат стратегии за маркетинг и разпространение, но много от тях не го правят ефикасно поради липса на умения и експертен опит, необходими, за да защитят и популяризират ефективно своите права върху интелектуалната собственост, както именно се подчертава и в плана за действие на Комисията.

6.6. ЕИСК подкрепя във връзка с това европейския проект IPorta — система за подкрепа⁽¹⁴⁾, която отчита въпросите, свързани със защитата на правата върху интелектуалната собственост, и координира националното подпомагане.

Брюксел, 10 декември 2014 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

⁽¹³⁾ Комисията наскоро предложи да се укрепи и подобри сега действащата европейска процедура за уреждане на искиове с малък материален интерес, която е уеднаквена и действа във всички държави членки (Регламент (ЕО) № 861/2007). Вж. ОВ С 226, 16.7.2014 г., стр. 43.

⁽¹⁴⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/ipr/what-are-iprs/index_fr.htm